

ЛОФЛА КОЛМАНГ

• Янги романдан парча

Мовароуннахр ҳукмдори Амир Хусайн Солисарой шаҳрида мамлакат ҳокимлари, бек, амирлар иштирокида курултой қаҳир-тирд.

Сўнгги ярим йилда Мовароуннахр бир муаддат оёқ-қўл билан палласига киргандай бўлди. Аслида, бу Темирнинг хизмати эди. Амир Бозанд жалайир хонлиги учун Тугулук Жалайирхон томонидан ўлдирилган, Хўжадада жалайирлар хийла тинчи қолдилар. Пан-жикентдан нарида яшовчи қавчилар ҳам хуруждан тийилдилар. Амударёнинг жануби-даги орлотлар таёб-тазаруру камарини бели-те боғлаб, мамлакат ҳукмдорига сардорат кўргизмакларини билдирдилар. Амир Ул-жойту сулдус Балхда, Мухаммад Хожа Опар-дий Шибиргонда, Амир ахир Ясавурий Хи-сори Шибиргонда, ҳокимлик кўрсонда ўлти-ришди, гарчи уларнинг ҳаммаси Мовароун-нахр ҳукмдори Амир Хусайнга итбат эътижа-ларини ошқор қилдилар-да, бу уришқоқ, ўжар амирларнинг кўнглида нима борлигини билмиш жуда қийин эди. Уларнинг а олтойи бўлганига, а сардорат маконига, а олача хо-шялига тўғра ўлишганини кўриб кишининг ҳаёлига ўлаш ўйлар келмасди. Аммо бу кийинларнинг икки яшрини ҳарбий совет борлигини ҳеч ким, ҳатто мамлакат ҳукм-дорининг ўзи ҳам билмасди.

Шундай қунарлигини биринчи Илбўкининг Мовароуннахрга юриш тасдиқиде эканини маълум қилдилар. Жета хонини нияти эскидан бор гап эди, бунини Амир Хусайн ҳам, Темир ҳам билишарди, аммо ишнинг бунчалик ҳа-даллашб кетганлиги турк амирларига янги-лик бўлди. Темир худлик билан ташвишли ха-барини Соли саройга етказди, ўзи эса йил-гил-ган солиқларини, от-улоқ, асқалларини кўздан кечирди. Афсуски, закот йилроққа борган хон одамларини ҳар жойда эл-улус газаб кла қарши олар эмас. Ҳамма мавзларда, шаҳару қасабаларда райят Амир Хусайннинг солиқларининг икки йиллигини бирдан унди-риб олиш ҳақидаги фармонидан норози эмишлар.

Темирга бундай хабарлар пинҳона хуш ёқарди. Гап шундаки, эл мамлакат ҳукм-доридан норозими, бас, бу тахтдан бир поғона пастда турган, аммо ҳокимиятдан умиддор кишиларга айни мудоаидор. Ҳукмдор боре-сида нохуш миш-мишлар, улуснинг «норози-лиги хусусида учирма сўзлар, пискин иборе-лар барчаси маълум маънода унинг обрўйига пугур етказди, энг даҳшатли томони тахтга муносивлиги йўқ, деган фикрни келтириб чиқаради... Темир ҳам ҳокимиятга умид боғ-лаб турганлардан бири. У ақиллишди ния-тида ҳатто Амир Хусайннинг ларзондай синг-лиси Улжай Туркон оқага ўйланди, йўқ эса ўшандоқ лаласидай хушук нарсаси билан бир ёстиққа бош қўядирми? Аммо... ахирнинг сулува хотини Сароймулкнинг, Қозонхон зурёди, энди... балон офатини нақд ўзини-си экан-да! Мангалайда шўр бор унинг шўх кўзларига тикилди... Бу воқеа Самарқанд-да, Чорсу майдониде, тунда юз берганди. Амир Хусайн учун омонатини қўйилган тах-тининг чап томониде сўриларга тўшқлар со-линганди. Шу ерда ўлтирган гўзал малика Сароймулкнинг билан тахтининг ўнг томо-нидаги сўрида тиз чўккан Темир машаъ-лар ёруғида пинҳона илк бор кўз уришти-дилар. Темирнинг қақиб турган ўтир кўра-ли малика кўзларига дуч келди-ю, нур кесилгандай бўлди! О... Бир қарашда минг бир савол кўрди. Шаҳрсебо хонини! Галати кўлар эди бу кўзлар! Бунда ноз-истиғио ҳам бор, озгина ўпка-тин, озгина муно шар-ласи, кўйларидан унинг ёлқини, кийл ҳил ҳил қорини шикастали бари-бари нидон эди бу қарашда! Керек одам уқиб олади ўзи...

Ушанде бери Темир Сароймулкнинг қарашидеги юз бир саволга жавоб топишга уринади, топа олмай қийналади... Худди шу палла Солисаройдан чопар келиб курул-той хабарини етказди. Темир мамнун бўлди. Унинг пойтахтга боришдан бир ошқор мақ-сад — курултой, иккинчиси Сароймулк хо-нимини пинҳона кўриш эди, аммо иккинчиси-нинг имкони топилмади.

Курултой Солисаройдан четроқда, тезоқар ва ўжар Амударё бўйида, Амир Хусайн со-ропардаси ўрнатилган ям-яшил ўтлоқда бў-либ ўтмоқда эди. Ҳукмдор саропарда олди-да заррин чачорбошлили тахтада савлат тўкиб ўлтирарди. Ҳокимлар, амирлар унинг атро-фида, ярим ой шаклида тўшган кўрпаче-ларда чордон кўрган эдилар. Уртадаги дес-турхон дунёдаги бор ноз-неъматлар билан тўла, аёқчи тоза шороблардан қосаларга қўйиб турибди. Ҳукмдорнинг чўралари ат-рофини назорат этиб юришар, йироқроқда сипоҳийлар қорувлиқ қилишар эди.

Саропарданинг чап томониде, юз қадамча нарида меҳмонларнинг отлари, эллик-юзла-миш чоғлик келарди, сулуғу чанба, дам-ба-дам ер депсинарди, уларга рикобдорлар қа-рашарди. Ўнг томонда, эллик қадамча ерда ҳукмдорнинг қора бахмал ёпилган ўтовчи кўрнмади. Ҳокиму амирлар олиб келган со-га-саломлар ўша ерда жамланган. Ҳада қи-лингн туплорлар эсе тўшовда, кумуш умил-дириқларини, заррин эгарларини офтобда ялтиратиб, ўтов ёнида ўтлаб юришибди.

— Қарши ва Балх ҳокимлари солиғу ўлпо-ни йилгида ўрнак бўларли сави-ҳаракат кўргиздилар, — деди Амир Хусайн... — Айни бир пайтада Самарқанд ҳокими Садр Сулай-моннинг шанига аччиқ гаплар айтмоқ керак. Самарқанд закоту ўлполарини вақтида йиғиб бера олмади. Туронзаминнинг энг катта ша-ҳри, мамлакат таъини саналган вилоят, этти туман, не-не қасаба-ю, меҳалларини ўзде муҳассам этган фирдавсмониде Самарқанд ўшундоқ таъно маълуматларга қолиб тур-са! Бу нечук ҳол!

Мамлакат ҳукмдорининг курултойни бун-дай гаплар билан бошлаш барчаси сароси-мега солиб қўйди. Ҳеч ким сўз дейишга бо-тинмади. Дарё лабиде сарғай бошлаган ўт-лар куз фасли келганидан далолат беради. Темир Амударёнинг бурлиган жойида су-янинг келар ҳосил қилиб оқшини кузатар экан:

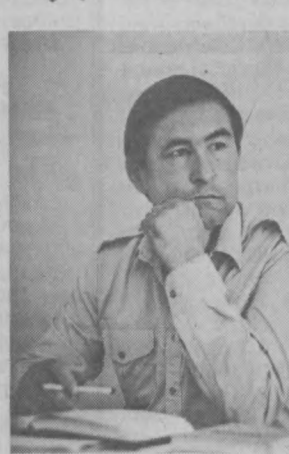
— Хусайнбек! — деди ҳукмдорга қарата нохуш ваэтининг ўзгариши мақсадида. — Довруқли Самарқанд мамлакатининг пойтахти бўлишга эришдикдир. Не-не қада-

ми учқур, қаломи кескир йилдиримдай шид-датли зотларнинг изи қолган бу шаҳарда! Жаҳонгауша Исқандар Зулқарнайи, Арсло-хон, Султон Санжар Мозий, Мухаммад Хо-размшоҳ, Чингизхон... Самарқанд гирдобн гарбоби жойдир, мана бу дарё қаби камар-лари бори, ҳокимиятин гирдобига тортиб кетмоғи мумкиндир... Мамлакат пойтахти Са-марқандга ҳо бўлса, бундоқ унсурлар ўз-ўзидан гўм бўладилар. Дардининг ўзи билан курашмакдан кўра олдин олмақ афзалроқ-дир, дейди табиблар...

Темир кўнглида сақлаб юрган эзгу ният-ларидан бирини айтиб оборди. Агар насиб этиб нияти амалга ошса, Самарқанди, Ту-ронзаминнинг энг катта шаҳарини пойтахт айламакни кўнглига тугиб қўйган...

— Амирлашқар мамлакат пойтахтини ик-ки қилмақ ниятидадурмулар? — деди жи-лиқини бузиб заҳарданлик билан Амир Хусайн. Унинг овози йўгон эди, яна ҳамма жимиб қолди. Амир Хусайн ўжар, қўлоп, ўз ўрнида мардлик ҳам бор бир киши эди. Каттиққўлиги таърифи эл чиря афсонага айланган. У арзонмалар девонхонасида райятини қўлда чўқдор билан қабул қилар-ди. Агар давоғар билан жавобгар тиллариде адешиб, ҳукмдор сўзини дабдурустдан аниглай олмасалар, бошларига чўқдор тушиб қоларди. Бағоят ҳасилиқидан кийимни бе-тақаллуф қиларди. У ҳамма пахтадан тўқил-ган кийимни ёқтарди, кийим қамон ва эгар-га тегиб шикаланаверганидан йиртилиб кет-са, ўша ерга ямоқ солдирарди... — Ва а

Мухаммад Али

Тарихий воқеаларга ҳаққоний баҳо бериш тахмининг тарихда тутган ўрни ва ваэифасини ҳам тўғри аниглаш ёрдам беради. Халқимиз тарихини ўрганиш унинг жаҳон тарихида тутган маънавини аниглаш демакдир.

Афсуски, биз она тарихи-мизни яхши билмиш, деҳ ол-маймиш. Чуноткин бадий ада-биятда ҳам келмишмиш нис-батан қам ақс этган. Бунинг са-баблари турлича. Бу ўринда тафсилотларга берилмасдан, тарихга меҳр-муҳаббат ўтиш-ни идеаллаштириб деб баҳо-лаб келинганилигини ва бу адаблар имкониятларини чек-

ДАРЁ БЎЙИДАГИ КҲУРҲУЛТОЙ

лаб қўйганлигини айтиб ўтиш-нинг ўзи кифоя.

Эндилкида адабларимизнинг наъалари ҳам мазий таҳли-да жадаллашиб қолди. Ўзбе-кистон Ленин комсомолни муко-фоти лауреати, танлиқ шоир Мухаммад Алининг «Сарбадор-лар» романи шу маънода кўп-чилида қизиқш шўғитиш, та-биқий.

Адибнинг айтишича, уни до-мо халқ ҳаракатлари қизиқти-риб келган. Негаки, халқ ҳа-ракатлари замирида энг авва-ло ардолат, эрк, озодлик ва тегиш-ли учун кураш ётади. Сар-бадорлар ҳаракати ўз даври-

лашқарнинг қорамғиздан келган юзи оқа-риб кетганини кўрди. Ҳа, у Темирнинг қалас-ту элчи, шибирмон эканлигини сезарди. Кўркам ва каттиққўл Темирнинг Амир Ху-сайндан бир нарсасида устуниги бор: у жанг йўригини биларди, ясоқ тузишга моҳир, жанг майдонини бир қарашда қамалай олади...

Бисёр ҳақ гапни айтдилар, амирли! — ялтқиланб сўзга аралашди шу пайтгача жим ўтирган Самарқанд хонини Садр Сулаймон пайтадан фойдаланиб қолмақсади. Унинг ингичка овози дарё шовуллагини босиб кет-ганди. — Нечук табаррук бобонининг хурматлари йўқ бўларди. Ул зот, мана, олам биларди, менинг меҳри кўтулғу волидм Минг-қутлғу билан дўсту қадрдон эдилар, бизга кўп ҳикмат кўргизганлар... Ким хурмат этмайдир? Темирбек ҳам хурмат этадир...

— Ҳоким бува! — деди Темир босиқ оҳан-да, йўқ эса гап ҳукмдорга тегиб кетиши мумкинлигини биларди. — Жанобингизни қў-йин! Ўзингиздан сўз очинг, ўзингиздан! Ким-гадир пахта қўйсиз, кимгадир похол со-ласиз... Нечук зарурати бори...

Садр Сулаймоннинг гапи кесилиб қолди, битта-иккита оқ оралаган пахмок соқилини си-лар экан: «Йе! Йе!» деди, кенг пешонасида совуқ терлар пайдо бўлди. У қўрқиб кетди! Орадаги ҳафтаринлигини йўқотмасди, деб иш-ни баттар чиғаллаштириб қўйиши мумкин экан. Икки кўчорнинг боши бир қозонда қай-намас, дейдилар. Шу палла уларнинг орасига тушиб хавфли эканлигини Самарқанд ҳокими энди аниглаб етди:

— Хўп, хўп... Қуллуқ! Қуллуқ... — таъзим қилди шовша-пиша у. Бу гал овози нечундир дарёнинг шов-шувиде эшитилмай кетди.

Самарқанд ҳокими Садр Сулаймондай бо-обру одамга қизик устиде Темирнинг қаттиқ тегиши курултойда иштирок этмаётган бошқа Ҳокиму амирларга галати таъсир қилди. Яна орага нохуш жимлик чўқди. Жимлиқни дарё-нинг бир маромада шовуллаган оқини, гоҳ-гоҳ осмонда пайдо бўлиб қолган қўшларнинг чу-ғур-чуғури бузарди, холос.

Темир иложининг борича юмшоқ сўзлашга ҳаракат қилди, барибир ботинидаги газаб, жаҳ-лин аччиқ иситмаси эзоғирга чиқди, унинг ниятини ҳаммага ошқор айлади. Ўзига неча марта жаҳл устиде сўз демаслиқини, қизикқон бўлмаслиқини уқтирарди, пайт келганида эса барчаси, ёшлиқнинг ҳавойи ҳаёлларидай уну-тиларди қоларди. Худди ўшандоқ бўлди, худмдор ўз ўйи билан машғули, индамайди, қовоғи тушиб кетганлигидан қисқ қўзлари кўринмайди, гўштор довоқ юзидан ҳеч на-рса аниглаб бўлмади. Самарқанд ҳокими сўз ёқда ўлтирганича деструмоли билан мангайи, юз-қўзларини дам-бадам ертадир...

— Бир қошқ қонидан кечасиз, Хусайнбек! — деди Темир қўлини қўйсига қўйиб таъзим

қилар экан. У Амир Хусайн билан муносабатни бузмасликка, ишни жанжалга олиб бормаслик-ка уринди, ҳисоб-ҳисобни эса кейинга қолдир-ди. — Бизлар фўқоронгиз... Сиздан ўпка-гина қилсақ, азбаройи ҳаққимиз... Биз бунда не мақсадлар билан курултойга жамландик, вале фўқорининг қизиққонлиги, таълиги, не-не? тул-порларни гижиклатиб миниб, жаҳл қирчанғи-сига қолганида ожиз эркини, улуг юмушлар-дан барчаси четга тортмоқда... Қўрғонни Қарий-ни ўртага қўйиб дўст, оға-ини тутинганимиз... Баски, узримни қабул этингиз!

— Қабул этингиз, аёло ҳазрат! — деди Садр Сулаймон воқеанинг бундоқ йўсига қўйган-дан хурсанд.

— Қабул этингиз! — қўшиди Балх ҳокими Амир Улжойту сулдус.

— Қабул айлангиз! — қувватлади Мухаммад Хожа Опардий—Шибиргон ҳокими.

— Аёло ҳазрат!..Йўқ деманг! — деган овозлар ёғилди атрофдан.

— Бизнинг шанимизга айтган аччиқ қа-ломларингиз, — давом этди Темир, — хали ҳам юмшоқ айтилди. Дўст ачитиб гапирарди. Сиз ҳақсиз, қўзимизни ёғ босди шекилли... Номусу ор хирмонига ўт қўйдиқ чамаси!.. Қўй-диқ... қўйдиқ!.. Бас! Эй, ақли курултой, сиз билан биз жанг-жадаллар соҳиб, отган ўқи Қайвоу айонининг тоқини сизларар шиддат-га эса тирандоз, душманларни бало бандига мушало айлағувчи пахлавон, урушмақ, фирка-ламак ва кенгашмақ водийсининг пешқадам амира, мўминлар қўтиб Амир Хусайн ибн Му-саллаб ибн Амир Қозонгоннинг тузини оқла-мағимиз, қадрига етмағимиз, сийламағимиз даркордир...

— Даркордир! — қичқирди кимдир — Дар-кордир!...

— Сийламағимиз даркордир! — Валиёғимизга, аёмо улус қилбоғи, аёло ҳазрат олампаноҳ умрлари узоқ бўлсин! — чийиллади Садр Сулаймон.

Амир Хусайн бошини кўтармади, гўё атро-фдаги издиҳомни сезмасди. Унинг кўнглидан шундай ўйлар кечарди. «Темирбек жуда усто-мон, ҳасадхўр, қора кўнгли, кечкич экан. Бун-дан уч йил олдин Сеистонда саваш қурдик. Ёғий лашқарбошиси икки ўқ билан Темирнинг ўнг қўли, ўнг оёғини яралаб чўлоқ қилди. Оёқ-қўлига ўқ санчилиб турибди, ўқни олиб жонини тинчитиш ўрнига у: «Эй, қўзим! Ях-широқ қара! Уша лашқарбошиси оинангда акс эттириб қол! Бир кун беғумон ўч олақамени!» — дейди. Кечкичлиги шунли Шулмигил ҳам ўзига яраша. Ҳозир Садр Сулаймонга гапир-ганида дилидагиси тилига чиқиб кетди. Фақд этдики, ишни расвои жаҳон қилибди. Шитоб тилеғамаликка юз бурди. Тугулқ Темирхонни ҳам мундоқ мақтовлар билан чува туширган-да йўқ эса Мовароуннахрнинг ҳамма амирлари ёмону битта Темир яхши бўлармиди? Ҳамма амирларни тутмаёқай этади-ю битта Темир-га Шаҳрсебоз ҳокимлигини топишардимки! Шун-нинг ўзи ҳам билганга яхши сабабдир. Темир-дан ҳам эҳтиёт бўлмақ зарурдир. Хар нарсанинг ўз фўратси бор. Жета хонин билан саваш қурмуриш... Балки шу жангда қазо қамондан отилган бирор ўқ тегиб... Темир ҳам ўз оёғи-дан ийитиб кетар, Амир Хусайннинг ташвиш-лари битар... Ҳозирча мен муносабатини билдирмайин. Маккорликка маккорлик илк жа-воб бермақ лозим. Аччиқни аччиқ кесадир... — Эй, акобуру аёллар! Ақли курултой! — муножабат қилди Мовароуннахр ҳукмдори. — Бизнинг нордон сўзимизни ширин деб қабул этганингиз бағоят худшир. Илмииз ва таъ-нимиз Темирбек: «Дўст ачитиб айтди» де-ганида бисёр ҳақдир. Биз айтмасак ким айта-ди?—Ҳукмдор даромад қилган давоқ эди. — Салтанат уч нарсаси билан овод — подшо, ха-зина, қўшин билан. Подшо хазинага ҳо бўл-са, қўшини қом эса салтанати олиймақом даражага етадир. Бунинг унут этиш яхшиликка олиб бормас... Ичининг, салтанат олдиде катта ташвиш қўндагидир. Ёғий бостириб келмақда. Жета хонин Илбўкига хануз Мо-вароуннахр даъвоидаи кеча олмайди...

Амир Хусайн узоқ гапирди. Савашига тайёргарлик хусусида, солиқ-ўлполар йиғи-шини сулғити борида, айниса шаҳар хо-кимлари зиммасида турган юқ тўрғисиде ало-ҳида тўхтади. Шаҳар ҳокимлари ваэтининг аниглаганлиқларини айтиб, юмушларни тез адо этишга ваъда бердилар.

Шундан сўнг Мовароуннахр салтанати амирлашқари Темир сўз олди:

— Аёло ҳазратнинг ҳар бир қаломи олтин-га тенгдир. Ҳақ гапни айтдилар. Салтанат уч нарсаси билан тирик — подшо, хазина, черик билан. Доно гапни айтдилар. Хазина қуруқ бўлса офатдир. Низомсиз, машиқ хом аскар салтанат бошига битан балоидир. Амирларга лашқар тузиш, борасида шундоқ кенгаш раво қўриларди: ясоқ юришида қора черикдан ўн саккиз киши бир чодир кўтарсин. Уларга икки от, бир сароқ, бир қилич, бир арра, бир ялов, бир қопчиқ, бир жувоқдиз, бир болта, бир кескич, бир керки, ўн йиғне, бир чаноч берилсин. Баҳодирлардан эрса беш киши бир чодир бўлсинлар. Хар бирови бир совет, бир дубулга, бир қилич, бир ўқ-ёй олсин, отлар-ни бўлса сайлашни ўзларига қўйсинлар. Ун-бошилар ҳар бирига бир чодир, бир совет, бир қилич, бир ўқ-ёй берилсин, бешта от измида бўлсин. Ўзбошилар қурулу асқа-дан бошқа ўн от олсин. Мингбошича чодир, соёбон, совет, дубулга, чиройна, найза, қи-лиқ сароқ, эллик от берилсин, ўқдан кўтар-ганча олсин. Амирлар чодир, бир ўзиде, икки соёбон олсин, ўпчин, қурул-яроғи ўзидан олиб бошқаларга бергудай бўлсин. Бир юз ўн отнинг жиловни ўға берилсин. Уларнинг ҳар бирига бир байроқ, бир довул ичмон қилинсин... Қўшинга зарур қурул-аслаҳа, совету дубулга, от-улоқ таёрлаш шаҳар ҳокимла-рига юқлатиларди... Барчаси ҳаққинда низо-ли ёрлик битилур ва ундан бирин-бирин олурсиз...

Темир сўзлаганда Амир Хусайн мамнун беш тебратиб ўлтирди. Бу ўртада бўлиб ўт-ган гаплар унутилганидан далолат эди.

Курултой келаси хайркий 767 йил қўла-мида Жета хонин лашқари билан юзлашишга Тошкент томон борилсин, вани мамлакат сарҳадида қарши олсинсин, деган қарорга кел-ди. Кенгаш тарқала бошлади.

Амударёнинг бурлиган жойида сўв ҳамон келар ясаб оқар, осмонда қўшларнинг чуғу-чуғури эшитиларди. Энди уларга, курултой тугаб эгарларнинг ўринларидан турганларини кўрган туплорларнинг йўл юрмоқ иштиёқида ўқраниб кишашилар ҳам қўшилди.

• Мавсум арафасида

ОВИНГИЗ БАРОРИДАН КЕЛСИН

Овчилар учун завоқли кунлар бошланмоқда. Одатда елкасига милтиқ оingan қишлоқ табия-тининг асп муҳофазачилари бў-либ ҳайвонот ва ўсимлик дунё-сини авайлаб асраб овчилик сўқмоқлари бўйлаб кезишни хуш кўрадилар. Шу боис ов-чилар ва баллиқ ишқибозларни-нинг қадамни етган жойлар кўпичча бартариб, гўзал ва сў-лим бўлади. Улар ов қилиш ва баллиқ овлаш ҳўжалиқларида табият билан дўстлашиб, ўзига хос ҳосил йиғишда ва уларни давлатга топширишда ҳолис бўлишга ҳаракат қиладилар.

Жумҳуриятимиз ов ҳўжалиқ-ларида ўлжани нишонга олиш-нинг амалдаги қондалари асо-сан ўзгармаган ҳолда қолсада, Ўзбекистон ССР Табиотини му-ҳофаз қилиш давлат комите-ти мутасаддиларининг баъзи мулоҳазаларига кўра, айрим тузатишлар киритиш лозим топилади.

Гўррак ва беданаларни ов-лаш кечадан бошлаб 11 ноябр-га қадар давом этиши кўзда тутилди. Ёвоғий қантарларни овлашни эса 30 декабр-гача давом эттириш мумкин. Фақат қантарлардан 10, беда-налардан 7 донадан оширма-ган ҳолда ўлжа тўплашга рухсат этилади. Шунингдек, бошқа парранда, йиртқи ҳайвонлар-ни ва бошқа жониворларни қайси муддатларда мўлжалга олиш қонун-қондалари им-коният ва зарурат талаблари асосида қайтадан кўриб чи-қилди.

Илгари Айдарқўл ва Арнасой кўлларида қўшлар қишлайди-ган маскан сифатида ноябрь ойгача ов қилиш ман этилар-ди. Бу йил эса бундай чегара-лашни бироз кенгайтирилиб, 30 декабрга қадар сувда сузув-чи турли жониворларни ов-лашга рухсат этилди. Зеро, Бу-хоро вилоятининг Денгизқўл атрофидеги майдонлардан ов қилиш муддати қисқартирила-ди. Бу ерда давлат қўриқхона-си барпо этилаётгани муноса-бат билан 25 ноябрга қадар ов қилиш мумкин бўлади.

Хар йилдагидек мавсум мо-байнида икки ҳафта ҳўжалиқ-ларда бўлган овчиларнинг тўп-лаган ўлжалари белгиланган миқдордан икки баравар қў-лайиб кетмаслигига эътибор қилинади. Ўзбекистон ССР Та-биотини муҳофаз қилиш дав-лат комитетининг дахлдор на-зоратчилари таъбири билан айтганда жума, шанба ва як-шанба кунлари овланган ўлжа-лар кўзда тутилган миқдордан икки баравар ошқ бўлмасли-ги керак.

Жумҳурият овчилик ва ба-лиқчилик жамияти ва унинг аъзолари овчиларга берил-лаган йўлнамалардан фойда-ланиш имкониятларини кенгай-тириш, уларни руҳиятга олиш ишларини тартибга солишга кўпроқ эътибор қилинишни сўрамоқдалар. Шу мақсадда ўтган йили берилган ағона ов-чилик йўлнамаларини аниқла-ш ҳудудларидеги асос, балки барча ҳўжалиқларда дахлдор-лиқни таъминлаш талаб эти-лади. Фақат бундай йўллама-лар овчилик паталариде қайд этилиб, ов бошладиги муддат, овлаш жойлари ва овни туга-тиш кунлари белгиланган бў-лади.

Мавсум бошида овчиларни йўлда учрайдиган қондабузар-ларга қарши курашда муро-са сз бўлишга даъват этмаиз. Шунга эришиш керакин, ов-чилик жамиятининг ҳар бир аъ-зоси ҳайвонот ва ўсимлик дунё-сини муҳофаз этиш, бойитиш ва соғломлаштириш ишларига ўзларининг муносиб ҳиссала-рини қўйишга ҳаракат қилсин-лар. Шу билан бирга овчилар ва баллиқчилар ов қондаларига оқилона риоя қилишлари, ўлжа олиш завоқидан баҳраманд бў-либ, табиятни муҳофаз қилиш-ни унутмасалар, айни мудада бўлур эди. Бир сўз билан айт-ганда ов мавсумини завоқли ва мароқли ўтиш ҳўламизга боғлиқ. Овингиз бароридан келсин!

Ботир АКБАРОВ, Ўзбекистон овчилар ва ба-лиқчилар жамияти жумҳу-рият раис муовини. Мавлон ИКРОМ, фахрий овчи.

• Шахсий мулоҳаза

КООПЕРАТИВ—ЧАЙҚОВЧИЛИКМИ?

Ҳўрматли муштарийлар кооперативдан қўнглингиз тўла-тинки! Ҳа дейсизми? Мен эса мутлако кооперативга қарши-ман. Неге дерсиз! Марҳамат, сиз билан айрим мулоҳазале-риниқ уртқалашим мумкин. Мана, масалан, озиқ-овқатлар-нинг энг қамебикни фақат кооперативдан топасиз. Нархи эса осмонда. Ҳамеёнингиз кўтармайдини, йўлнингиздан қолманг. Сизга олмиг ака деб ялғинмайдин, топиладиган пулдор ҳаридор. Қўзингиз қийиб кетаверасиз. Ахир ўзингизга ўйлаб кўринг: юз эллик сўм маош олсангиз, рафиқангиз икки ёш боласи билан уйда ўтирсиз, сиз қандай қилиб саяхат йўл сўм турадиган қол-басани олшингиз мумкин!

Мандарин олоқимизки! Овора бўлманг, қилосин тўқиз сўм. Арман дўстларингиз ахир уни шунча жойдан олиб келиш-ган. Фойдасини чиқариш керакда. Авваллари икки сўм эллик тўқиз эди, дейсизми? Э... қанақа одамсиз ўзи, бу кооператив-да. Болаларнинг мандарин виласи ҳам қатта бўлаверди.

Шундай қилиб бошларинида кооперативлар, яъни за-монавий чайқовчилик гуллаб яшнапти.

Энди кооператив — тахт ҳақида икки оғиз сўз. Илгари давлат тахтисиде бир сўмга боридиган жойимизга ҳозир икки сўм, уч сўмга борамиз. Қени бир сўм бериб кўрингчи, «Э-й, кўз борми, кооператив бу», дейишди хушёр ҳайдовчи-лар.

Кийим бошлар ҳақида гапирмасам ҳам бўлади. Хайратик, ҳали болаларимиз иккинчи, бўлмаса эллик, юз сўм турадиган кооператив кийим-бошларини олиб бер, деб ҳол-жонимизга қўйишмасиди...

Ҳа майли озиқ-овқат, уст-бош, йўлимиз ҳам кооператив бўлсин, лекин табиёт соҳаси ҳам кооператив бўлади! «Ме-дики кооператив. Тобингиз йўқми, марҳамат, пулдан чиқа-ринг, деган гап

